

ÚJ TÁVLATOK ELŐTT A NEVELÉSTUDOMÁNY

Az MSZMP Központi Bizottságának az állami oktatás helyzetéről és fejlesztésének feladatairól hozott júniusi határozata új távlatokat nyitott a neveléstudomány előtt is.

„A neveléstudományi kutatómunkát számottevő mértékben fejleszteni kell. E munka intézményes bázisának és káderellátottságának terveszerű fejlesztése a köznevelés feladatai fokozatos megoldásának fontos feltétele. Szükség van a mindenkor rendelkezésre álló tudományos kapacitás jobb koordinálására is.

A pedagógiai kutatás elsőrendű feladata a közvetlen iskolai oktató-nevelőmunka aktuális problémáinak vizsgálata és megoldásuk segítése, különös tekintettel az általános iskolára, a tanulók pályairányítására, az egyéni képességek sokoldalú kiművelésére, a kiemelkedő tehetségekről való gondoskodásra.

Fokozott erőfeszítésre van szükség a távlati oktatáspolitikai döntések tudományos megalapozásához, a közoktatásügyi tervezés elméleti kérdéseinek tisztázásához. A tudományos munka és a pedagógus továbbképzés gyakorlati bázisaként kísérleti iskolákat kell létrehozni. A kísérletekben részvevő nevelőket anyagi és erkölcsi támogatásban kell részesíteni. A neveléstudományra váró, sok tekintetben újszerű feladatok eredményes megoldása érdekében ki kell szélesíteni, némely esetben pedig meg kell alapozni a munkát a legfontosabb határterületi tudományok területén is” — olvassuk a határozatban.

E konkrétan a neveléstudományra vonatkozó szakaszokon kívül — amelyek önmagukban is a feladatok és lehetőségek új távlatait nyitják meg — szinte alig van a határozatnak olyan része, amely ne utalna a neveléstudománnyal szemben támasztott igényekre: az egyes kérdések tudományos megalapozásának szükségességére.

Ez már önmagában is igen nagy dolog, hiszen egyszersmind annak a biztosítéka, hogy a tudomány eredményei — mint a múltban nemegyszer történt — nem maradnak felhasználatlanok, hanem olyan „anyagi erővé” válhatnak, amelyek ha behatol a nevelés gyakorlatába — a nevelés fő műhelyébe: az iskolába —, valóságosan, tevékenyen hozzájárulhat a határozat céljának megvalósításához: a szocialista iskola kibontakoztatásához, a szocialista ember felneveléséhez.

Ez azonban a kérdésnek csak egyik — természetesen nem lényegtelen — oldala. Nagy, történelmi jelentőségű lehetőség, amely azonban akkor válhat valósággá, ha a neveléstudomány, annak minden művelője, készen áll a rá eső — önként vállalt, vagy hivatali kötelességéből adódó — feladatok megvalósítására.

Jól tudjuk: iskolarendszerünk alapvető szocialista átalakulása, a nyolcosztályos általános iskola bevezetése, szükségszerűen előbb következett be, mint ahogy neveléstudományunk szocialista irányú fejlődése akárcsak megalapozást nyerhetett volna, neveléstudományi kutatóink és pedagógusaink jó része akárcsak a marxizmus, a marxista-leninista pedagógia ábécéjét is elsajátíthatta volna.

Az általános iskola bevezetése azonban történelmi szükségszerűség volt, még akkor is, ha az előbbieken jelzett ellentmondásból adódott ennek a történelmi

jelentőségű; szocialista iskolatípusnak nem egy — egészen napjainkig ható — nehézsége, problémája.

Ma már azonban — az iskolák államosítása óta eltelt közel negyedszázad gyakorlati tapasztalataink, és elméleti eredményeinek birtokában — a neveléstudomány művelői képesek és készen állnak arra, hogy választ adjanak a legfontosabb, a legalapvetőbb kérdésekre, hogy az első pillanattól kezdve tanácsadóként, ha kell vitapartnerként álljanak a KB határozat megvalósítói, a közoktatás irányítói mellett. De ott álljanak a határozat elveit a gyakorlatba átültető pedagógusok mellett is.

Mindkét — egymástól el nem választható — feladat, e feladatok minél jobb megoldására való törekvés, szükségszerűen még igen sok olyan problémát is felvet, amelyek hibátlan megoldására, maradéktalan megválaszolására ma még nem képes — s csak megfelelően kiszélesített kutatási bázisokon folyó rendszeres kutatómunka eredményeképpen lesz valóban képes — a neveléstudomány.

Bizonyos, döntően fontos alapkérdések megválaszolása előtt azonban már ma — az indulásnál — sem lehet kitérnünk.

Ilyen elsősorban a marxista-leninista emberkép időszerű értelmezése, a sokoldalú ember mint nevelési cél tartalmi jegyeinek az eddiginél pontosabb, részletesebb kifejtése. A személyiség sokoldalú fejlesztésének és a szakosodásnak — a tudományos-technikai forradalom előrehaladásával mindinkább igényelt specializálódásnak — a viszonya és még sok más hasonló jelentőségű kérdés.

E kérdéskörbe — de egész pedagógiai koncepciónk kialakításába — szorosan beletartozik a kultúra korszerű marxista meghatározása, amely az egyoldalú intellektuális műveltségfogalom helyébe lépett és amely — mint erre a kultúra kérdéseivel foglalkozó szovjet viták nyomatékával felhívták a figyelmet — az emberi magatartásformákat és viselkedésszempontokat is magában foglalja.

Hogyan módosul ennek következtében a korszerű alpműveltség fogalma? Olyan kérdés ez, amelyre ha ma még nem is tudunk pontos választ adni, mint tantervelméleti kutatásaink egyik alapproblémáját, minél több vonatkozásban, mielőbb tisztáznunk kell.

Tantervelméleti, tankönyvelméleti, az integrált oktatás lehetőségeit is sokoldalúan vizsgáló tantárgypedagógiai kutatások, az oktatáselmélet mellett — mint egyenrangú tényezőre — a tanuláselméletre is kiterjedő didaktikai kutatások, tervszerű nevelésméleti és neveléstörténeti kutatások — közös célként a Központi Bizottság határozatának megvalósítását, a szocialista iskola kialakítását szolgáló — széles köre, s a belőlük adódó részproblémák sokasága — mindazokat a feladatokat, azoknak egy részét jelzik, amelyek megoldása a közeli és távolabbi jövőben a neveléstudományra vár.

A neveléstudománnyal szemben támasztott komoly igények és elvárások — a pedagógiának a KB határozatban is kiemelt jelentősége — hisszük, reméljük — végre biztosítják a neveléstudomány számára azt a helyet, amely megilleti a marxista társadalomtudományok sorában és művelői számára azt a megbecsülést, amelyet már eddig is kiérdemeltek.

A Magyar Tudományos Akadémia Pedagógiai Bizottsága — amely a KB határozatát megelőző felülvizsgálati munkából is kivette részét — most már mint intézményes bázisra, az MTA Pedagógiai Kutató Csoportjára támaszkodva — tehát az előzőnél lényegesen kedvezőbb helyzetben — sajátos feladatkörén túl is igyekszik előljárni, közreműködni azoknak a neveléstudományi problémáknak meghatározásában, sőt megoldásában, amelyet a KB határozat kijelöl.

FÖLDES ÉVA